

2023-05-08

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2023-00480

## **Sammanställning och redogörelse av förskolors och skolors anmälningar om uppgivna kränkningar höstterminen 2022**

### **Förslag till beslut**

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande.

Kommunstyrelsen noterar informationen i tjänsteskrivelsen daterad den 8 maj 2023 till protokollet.

### **Sammanfattning**

I ärendet framgår att totalt 530 anmälningar (som motsvarar en andel på 3,3 % av det samlade barn/elev underlaget) om kränkningar lämnats till huvudmannen under höstterminen 2022. Samtliga grundskolor och gymnasieskolor samt tre förskolor har lämnat anmälningar under den aktuella tidsperioden. Det är en ökning med 38 anmälningar från vårterminen 2022. Statistiken visar att antal anmälda händelser gällande kränkningar varierar mellan de olika grund- och gymnasieskolorna. Orsaker till detta beror på olika rutiner mellan skolorna men även skolform och stadium inom skolformen. Mörkertal finns och är främst aktuellt för skolor med lägre anmälningsfrekvens och för elevgrupper på högstadiet och gymnasiet. Det är inte möjligt att få en exakt bild av hur stort mörkertalet är. En anmälan om en kränkning innebär inte per automatik att en kränkning har skett, däremot har en skola ett ansvar att anmäla och utreda om en elev upplever sig kränkt. Välfärd skolas verksamhetsstöd anser att de samtal som skett med skolledarna om detta har varit positiva, framåtblickande och lett till ett ökat arbete gällande samsyn mellan skolorna. Dessa åtgärder bör fortsätta.

## Ärendet

### Bakgrund

En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen (6 kap. 10 § första stycket skollagen (2010:800)). Vidare är rektor enligt andra stycket i samma bestämmelse skyldig att anmäla trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567). Fortsättningsvis kommer kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier att benämnas som ”kränkningar”.

Kommunstyrelsen beslutade den 15 december 2015 om rutiner kring handläggningen av ärenden gällande kränkningar (KFKS 2015/786–003). I rutinerna framgår bland annat att Valfärd skolas verksamhetsstöd ska göra en sammanställning halvårsvis över anmälningar som inkommit till huvudmannen den gångna terminen. Sammanställningen ska rapporteras till kommunstyrelsen tillsammans med information om hur arbetet mot kränkningar fortlöper.

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott beslutade den 22 februari 2022:

- att en ordentlig undersökning görs under 2022 angående rapportering om kränkningar som visar på varför vissa skolor/förskolor har många, inga eller få anmälningar om kränkningar och som försöker få ett grepp om hur stort mörkertalet i anmälningar är.
- att denna undersökning återrapporteras till verksamhetsutskottet.

Valfärd skola har med anledning av detta tagit in information från skolorna gällande de aktuella frågeställningarna ovan. Det har skett genom att skolledningen inom varje rektorsområde har analyserat statistiken (från förskola, grundskola inklusive förskoleklass och grundsärskola) utifrån det som kommunstyrelsens verksamhetsutskott beslutade den 22 februari 2022. För de två gymnasieskolorna inom Valfärd skola har statistiken för gymnasieskolan diskuteras gemensamt av skolledningen på de två skolorna. Resultatet av detta redovisas i denna skrivelse.

## Jämförelse över tid - antalet anmälda kränkningar 2017–2022

Tabell 1: Antal förskolor, grundskolor och gymnasieskolor som gjort anmälningar om kränkningar per termin, 2017–2022. Grundskolor och gymnasieskolor har här räknats in i grundskolor respektive gymnasieskolor.

|                   | Antal förskolor som anmält | Antal grundskolor som anmält | Antal gymnasieskolor som anmält | Totalt antal anmälningar |
|-------------------|----------------------------|------------------------------|---------------------------------|--------------------------|
| Höstterminen 2017 | 2                          | 19                           | 2                               | 245                      |
| Vårterminen 2018  | 3                          | 18                           | 3                               | 300                      |
| Höstterminen 2018 | 3                          | 20                           | 3                               | 279                      |
| Vårterminen 2019  | 3                          | 19                           | 1                               | 273                      |
| Höstterminen 2019 | 2                          | 17                           | 3                               | 325                      |
| Vårterminen 2020  | 3                          | 17                           | 2                               | 454                      |
| Höstterminen 2020 | 0                          | 20                           | 2                               | 457                      |
| Vårterminen 2021  | 5                          | 20                           | 1                               | 502                      |
| Höstterminen 2021 | 3                          | 20                           | 1                               | 506                      |
| Vårterminen 2022  | 4                          | 20                           | 2                               | 492                      |
| Höstterminen 2022 | 3                          | 20                           | 2                               | 530                      |

Tabellen visar att antal anmälningar om händelser gällande kränkningar har varierat under redovisad femårsperiod. Av statistiken framgår att antal anmälningar succesivt har ökat med undantag för vårterminen 2022. Totalt har 530 anmälningar (som motsvarar en andel på 3,3 % av det samlade barn/elev underlaget) om kränkningar lämnats till huvudmannen under höstterminen 2022.

### Vad anmälningarna handlar om

Enligt de uppgifter som lämnats i anmälningarna sker främst verbala och fysiska kränkningar. Dessa nämns äga rum främst i skolmiljön där klassrum och skolgård är de vanligast förekommande platserna följt av korridor. Endast en mycket liten del, ca 25 anmälningar, handlar om att kränkningar via sociala medier kan ha förekommit. Det innebär alltså att nästan alla anmälda kränkningar sker i skolans fysiska miljö, inte i den digitala miljön.

Anmälningarna som har lämnats till huvudmannen under höstterminen 2022 visar att händelserna som anmälts rör främst att enskilda elever har utsatt andra enskilda elever. Det förekommer också att händelserna som anmälts handlar om att flera elever har utsatt en annan elev. Det förekommer även anmälningar som rör att medarbetare har kränkt elever.

Det ska även understrykas att enbart för att en anmälan om kränkning har gjorts innebär det inte per automatik att en kränkning har skett. Detta är något som skolan ska ta reda på i sin utredning. Den samlade statistiken för höstterminen 2022 visar att:

- Bedömts att en kränkning har skett – 49 %
- Bedömts att en kränkning inte skett – 20 %
- Ingen bedömning har gjorts – 31 %

### Anmälningar höstterminen 2022 – per respektive skolform

Tabell 1: Antal och andel anmälningar per förskola höstterminen 2022.

| Enhet                 | Rektorsområde | Antal anmälningar (totalt) HT 22 | Totalt antal barn/elever HT 22 | Andel anmälningar (totalt) i % HT 22 |
|-----------------------|---------------|----------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------|
| Jarlabergs förskola   | Järlahöjden   | 0                                | 60                             | 0,0                                  |
| Kristallens förskola  | Järlahöjden   | 0                                | 144                            | 0,0                                  |
| Optimus förskola      | Järlahöjden   | 0                                | 36                             | 0,0                                  |
| Tallidens Förskola    | Järlahöjden   | 0                                | 61                             | 0,0                                  |
| Alabasterns förskola  | Myrsjö        | 0                                | 55                             | 0,0                                  |
| Bagarsjöns förskola   | Myrsjö        | 0                                | 57                             | 0,0                                  |
| Chrysolitens förskola | Myrsjö        | 0                                | 98                             | 0,0                                  |
| Korallens förskola    | Myrsjö        | 0                                | 100                            | 0,0                                  |
| Kulingens förskola    | Myrsjö        | 0                                | 54                             | 0,0                                  |

|                        |              |   |     |     |
|------------------------|--------------|---|-----|-----|
| Kummelnäs förskola     | Myrsjö       | 0 | 130 | 0,0 |
| Källans förskola       | Myrsjö       | 0 | 76  | 0,0 |
| Östbacka Förskola      | Myrsjö       | 0 | 92  | 0,0 |
| Berguddens förskola    | Saltsjöbaden | 0 | 59  | 0,0 |
| Fiskarhöjdens förskola | Saltsjöbaden | 0 | 100 | 0,0 |
| Gläntans förskola      | Saltsjöbaden | 0 | 90  | 0,0 |
| Igelboda förskola      | Saltsjöbaden | 1 | 87  | 1,1 |
| Krabbans förskola      | Saltsjöbaden | 0 | 68  | 0,0 |
| Vårgärdets Förskola    | Saltsjöbaden | 0 | 63  | 0,0 |
| Universums Förskola    | Sickla       | 0 | 59  | 0,0 |
| Vilans Förskola        | Sickla       | 0 | 90  | 0,0 |
| Växthuset Förskola     | Sickla       | 0 | 107 | 0,0 |
| Långsjöns förskola     | Skuru-Duvnäs | 0 | 94  | 0,0 |
| Saltängens förskola    | Skuru-Duvnäs | 0 | 63  | 0,0 |
| Skogsstigen's Förskola | Skuru-Duvnäs | 0 | 53  | 0,0 |
| Skuru Förskola         | Skuru-Duvnäs | 0 | 69  | 0,0 |
| Utskogens Förskola     | Skuru-Duvnäs | 0 | 150 | 0,0 |
| Björknäs förskola      | Södra Boo    | 1 | 94  | 1,1 |
| Boo Gårds förskola     | Södra Boo    | 0 | 159 | 0,0 |

|                         |           |   |      |     |
|-------------------------|-----------|---|------|-----|
| Eklunda förskola        | Södra Boo | 0 | 76   | 0,0 |
| Solfjäders Förskola     | Södra Boo | 0 | 6    | 0,0 |
| Bäckalidens förskola    | Älta      | 0 | 81   | 0,0 |
| Kolarängens förskola    | Älta      | 0 | 55   | 0,0 |
| Solängens Förskola      | Älta      | 0 | 55   | 0,0 |
| Svanhöjdens Förskola    | Älta      | 0 | 144  | 0,0 |
| Älta Gårds Förskola     | Älta      | 0 | 50   | 0,0 |
| Ältadalens Förskola     | Älta      | 1 | 162  | 0,6 |
| <b>Totalt förskolor</b> |           | 3 | 2997 | 0,0 |

### Förklaringar kring antal anmälningar per förskola

Som framgår av statistiken ovan har enbart tre anmälningar om kränkningar inkommit till huvudmannen.

Vad gäller förskolan behöver det i sammanhanget nämnas att ett barn som är under fyra år generellt sett inte anses kunna ha uppsåt, insikt och mognad för att förstå att ett visst beteende upplevts som kränkande. Det gäller även uppenbara kränkningar så som fysiskt våld, hot om våld och verbala angrepp. Händelser av detta slag blir i stället en fråga för personalens tillsynsplikt. Detta antas vara en förklaring till att förskolorna lämnat in få anmälningar.

För övrigt ska det också nämnas att ett barn i förskolan, i likhet med en elev i grundskolan, ska ha uppsåt, insikt och mognad genom att förstå att dennes beteende upplevs som kränkande gentemot det andra barnet för att en kränkning ska anses ha skett. Dessa juridiska faktorer kan alltså sammanfattas i att personalgruppen i förskolan behöver göra en rad olika överväganden beroende på barnets ålder och mognad i samband med att en anmälan om kränkning i

förskolan görs. Denna bedömning är mer komplex, d.v.s. innehåller fler faktorer, än den bedömning som behöver göras i t.ex. grundskolan och gymnasieskolan.

En annan förklaring gällande den låga anmälningfrekvensen för förskolan är att det kan handla om att förskolan har ett väl fungerande förebyggande arbete som medför att inga eller få händelser om kränkningar har skett. Det kan också handla om att förskolan inte har väl utarbetade och förankrade rutiner för att upptäcka och anmäla händelser som skulle kunna utgöra kränkningar. Det kan alltså finnas ett mörkertal gällande anmälningar på förskolorna.

Rektorsområdena har lämnat information till Valfärd skola om vad de anser om anmälningfrekvensen i förskolan. Det som konstateras är att det är en låg anmälningfrekvens och det som tas upp i samband med detta är de svårigheter som finns gällande bedömningen av uppsåt, insikt och mognad för barnen i förskolan i samband med dess ärenden d.v.s. att det handlar om svåra bedömningar i praktiken. De menar även att med hänsyn till den generella åldersgränsen när ett barn kan antas ha uppsåt, insikt och mognad så kan en del ärenden redan på grund av barnets ålder inte ha blivit anmälda.

En annan faktor är kommunikationen med aktuellt barn om det inträffade beroende på barnets ålder. Gällande frågan om det finns ett mörkertal på förskolan är det på grund av ett svårtillämpat juridiskt regelverk (se tidigare resonemang om uppsåt, insikt och mognad) mycket svårt att få det klarlagt vad som exakt ska anmälas och inte. Något som innebär att det i det här fallet inte är möjligt att uttala sig om det finns ett mörkertal i anmälningar eller inte för förskolan.

Likafullt konstaterar även rektorsområdena i likhet med huvudmannen att personalen på förskolorna behöver påminnas om hur och när en anmälan om kränkning behöver göras. Detta gäller även om det ”alltid är lite svårare att bedöma vad som verkligen är en kränkning när det gäller yngre barn”.

*Tabell 2: Antal och andel anmälningar per grundskola inklusive förskoleklass och grundsärskola höstterminen 2022.*

| Enhet                  | Rektorsområde | Antal anmälningar (totalt) HT 22 | Totalt antal barn/elever HT 22 | Andel anmälningar (totalt) i % HT 22 |
|------------------------|---------------|----------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------|
| Eklidens Grundsärskola | Järlahöjden   | 0                                | 36                             | 0,0                                  |

|                              |              |    |      |      |
|------------------------------|--------------|----|------|------|
| Eklidens Skola (7-9)         | Järlahöjden  | 29 | 928  | 3,1  |
| Jarlabergs skola (F-6)       | Järlahöjden  | 1  | 152  | 0,7  |
| Järla Skola (F-6)            | Järlahöjden  | 71 | 706  | 10,1 |
| Myrans Heldagsskola          | Myrsjö       | 0  | 19   | 0,0  |
| Myrsjöskolan (F-9)           | Myrsjö       | 45 | 1259 | 3,6  |
| Orminge Skola (F-6)          | Myrsjö       | 63 | 303  | 20,8 |
| Sågtorpsskolan (F-6)         | Myrsjö       | 18 | 515  | 3,5  |
| Igelboda skola (F-6)         | Saltsjöbaden | 15 | 140  | 10,7 |
| Neglinge Skola (F-5)         | Saltsjöbaden | 3  | 273  | 1,1  |
| Saltsjöbadens Samskola (F-9) | Saltsjöbaden | 63 | 959  | 6,6  |
| Sickla Grundsärskola         | Sickla       | 1  | 46   | 2,2  |
| Sickla Skola (F-6)           | Sickla       | 26 | 397  | 6,5  |
| Vilans Skola (F-6)           | Sickla       | 32 | 216  | 14,8 |



|   |              |            |              |            |
|---|--------------|------------|--------------|------------|
| Borgvalla skolan (F-3)                      | Skuru-Duvnäs | 5          | 176          | 2,8        |
| Ektorps skola (F-6)                         | Skuru-Duvnäs | 13         | 243          | 5,3        |
| Saltsjö-Duvnäs Skola (F-6)                  | Skuru-Duvnäs | 8          | 333          | 2,4        |
| Skuru Skola (F-9)                           | Skuru-Duvnäs | 20         | 167          | 12,0       |
| Björknäs grundsärskola                      | Södra Boo    | 0          | 18           | 0,0        |
| Björknäs skolan (F-9)                       | Södra Boo    | 32         | 956          | 3,3        |
| Boo Gårds Skola (F-9)                       | Södra Boo    | 22         | 715          | 3,1        |
| Sigfridsborgs Skola (F-6)                   | Älta         | 16         | 768          | 2,1        |
| Stavsborrgsskolan (F-9)                     | Älta         | 24         | 564          | 4,3        |
| Älta Skola (F-6)                            | Älta         | 9          | 540          | 1,7        |
| <b>Totalt grundskolor och grundsärskola</b> |              | <b>516</b> | <b>10429</b> | <b>4,9</b> |

## Förklaringar kring antal anmälningar per grundsärskola och grundskola inklusive förskoleklass

Totalt sett har det inkommit 516 anmälningar vilket motsvarar en andel på 4,9 % av det totala elevunderlaget för höstterminen 2022. Det behöver tydliggöras att en elev kan ha flera olika anmälningar kopplat till sig. I likhet med tidigare skrivelser konstaterar även denna skrivelse att andelen anmälningar fortsatt skiljer sig mellan skolorna, från 0,7 till 20,8 % bland grundskolorna. Även inom vissa av rektorsområdena finns det betydande skillnader mellan skolorna. Det ska dock understrykas att det kan finnas en rad olika förklaringar till detta. Dessutom vill skrivelsen redan här tydliggöra att en anmälan ska göras av skola till huvudman om en elev anser sig vara kränkt. Det finns alltså ingen generell definition för vad en kränkning är och vad som kan upplevas som kränkande kan därmed skilja sig åt för olika individer.

*För djupare redogörelse samt analys från varje rektorsområde för grundskolan inklusive förskoleklass hänvisas till tjänsteskrivelsens bilaga där varje rektorsområde presenterar sin förklaring till statistiken.*

*Tabell 3: Antal och andel anmälningar per gymnasieskola och gymnasiesärskola höstterminen 2022. I statistiken ingår Nacka gymnasiesärskola i Nacka gymnasium. De anmälningar som är gjorda för Nacka gymnasium tillhör skolformen gymnasieskola.*

| Enhet<br>(i alfabetisk ordning)                   | Antal<br>anmälningar<br>(totalt) HT 22 | Totalt antal<br>barn/elever<br>HT 22 | Andel<br>anmälningar<br>(totalt) i %<br>HT 22 |
|---|--|--------------------------------------|---|
| Björknäs gymnasiesärskola                         | 0                                      | 9                                    | 0,0   |
| Myrans heldagsskola<br>gymnasiet                  | 0                                      | 9                                    | 0,0   |
| Nacka gymnasium                                   | 9                                      | 2214                                 | 0,4   |
| YBC   | 2                                      | 623                                  | 0,3   |
| <b>Totalt<br/>gymnasiet/gymnasiesärs<br/>kola</b> | <b>11</b>                              | <b>2855</b>                          | <b>0,4</b>                                    |

## Förklaringar kring antal anmälningar per gymnasiesärskola och gymnasieskola

För gymnasiesärskolan återfinns inga anmälningar om kränkande behandling. Generellt sett är denna skolform, i likhet med grundsärskolan, en skolform där antalet anmälningar om kränkningar generellt sett är mycket lågt. Det kan finnas olika anledningar till detta som ett lägre elevantal men även att bedömningen avseende en elevs uppsåt, insikt och mognad med eventuell handling ser annorlunda ut än jämfört med gymnasieskolan.

För de två gymnasieskolorna inom Valfärd skola har statistiken för gymnasieskolan diskuteras gemensamt av skolledningen på dessa skolor.

Nacka gymnasium har haft lite fler ärenden under höstterminen jämfört med vårterminen (9 anmälningar jämfört med 2 anmälningar). Det hänger bland annat ihop med mer arbete för dess årskurs 1 elever. Skolledningen upplever att eleverna behöver tid för att anpassa sig till skolformen gymnasium vilket inneburit fler anmälningar. Det har varit fler gruppärenden snarare än individkonflikter.

På YBC är situationen tvärtom, att det varit färre anmälningar under höstterminen än under vårterminen (2 anmälningar jämfört med 8 anmälningar). Det går inte riktigt att svara på varför då rutiner, information till personal etc är densamma som tidigare. Skolan arbetar fortsatt mycket med detta inom EHT och med övrig personal.

En gemensam reflektion från båda gymnasieskolorna är att det är naturligt att antalet anmälningar går upp och ned.

Vanligast förekommande typen av anmälda kränkningar är verbala och utfrysning. Det finns inte någon specifik mer förekommande plats än andra där kränkning sker.

Skolorna har låg andel anmälningar generellt sett vilket kan förklaras av en mycket hög trygghet och studiero (se mer nedan). Skolledningen på de två gymnasieskolorna poängterar att man befinner sig i toppskiktet gällande hur elever upplever sin trygghet och studiero i hela Sverige.<sup>1</sup> Även andra interna enkäter (trygghet- och trivselenkäter) och samtal på skolorna bekräftar bilden av att det generellt sett rör sig om skolor med mycket hög trygghet och studiero. Därtill tror de att på gymnasienivå löser eleverna, på grund av sin ålder, oftare konflikter på egen hand och med det minskar också behovet av att anmäla upplevda kränkningar hos elever.

---

<sup>1</sup> Se mer om detta under rubriken Valfärd skolas samlade bedömning och insatser.

Skolledarna konstaterar även att det säkerligen finns ett mörkertal men vill samtidigt peka på den höga andel av trygghet och studiero som upplevs av eleverna på skolorna.

## Välfärd skolas samlade bedömning och insatser

Välfärd skolas verksamhetsstöd vill i sammanhanget betona att barn och elever i Nackas kommunala förskolor och skolor generellt sett känner sig trygga i sin skola. Nacka kommuns gymnasieskolor befinner sig på delad förstaplats i Sverige gällande upplevd trygghet bland elever på skolan.<sup>2</sup> Grundskolorna i Nacka kommun befinner sig väl över rikssnittet i upplevd trygghet bland elever på skolan.<sup>3 4</sup> Gällande förskolan saknas motsvarande jämförbar statistik.

Antalet anmälningar har ökat jämfört med föregående termin och befinner sig nu på en högre nivå än någon gång tidigare i statistiken. Något som även tydliggjorts är att nästan alla anmälningar om kränkningar utgår från saker som skett i skolans fysiska miljö, inte den digitala. Enligt de uppgifter som lämnats i anmälningarna sker främst verbala och fysiska kränkningar. Det innebär alltså att nästan alla anmälda kränkningar sker i skolans fysiska miljö, inte i den digitala miljön. Exakt vad som är lämpligt att göra för att inte kränkningar sker mellan elever behöver rektor avgöra utifrån de lokala förhållandena.

Som tidigare framgått i denna skrivelse har Verksamhetsstödet genomfört en undersökning gällande anmälningens frekvens och eventuellt mörkertal för de skolor som finns inom Välfärd skola genom att skolledarna har analyserat sin statistik och återkopplat detta till Verksamhetsstödet. Av detta framgår att det låga antalet anmälningar på förskolan främst beror på ett svårtillämpat juridiskt regelverk där ett barn som är under fyra år generellt sett inte anses ha uppsåt, insikt och mognad för att förstå att ett visst beteende upplevs som kränkande men det ska ändå göras en bedömning utifrån det enskilda fallet – som kan ändra på åldersgränsen. Det här skapar problem för utövarna i verksamheten som behöver göra snabba praktiska bedömningar, inte längre komplexa juridiska bedömningar, vilket i det här fallet resulterar i de få antal anmälningar som finns.

---

<sup>2</sup> Från Skolinspektionens skolenkät 2022 för gymnasieelever årskurs 2: ”Känner du dig trygg i skolan” svarade 95 % av eleverna i Nacka kommunsgymnasieskolor ”Helt och hållet” eller ”Till stor del”. Resultatet har sedan jämförts med andra kommuner i Sverige via analysverktyget ”jämföraren” i databasen Kolada. Snitt för riket var 88 %. Databasen Kolada är en öppen och kostnadsfri databas för kommuner och regioner i Sverige som administreras av Rådet för främjande av kommunala analyser.

<sup>3</sup> Från Skolinspektionens skolenkät 2022 för grundskolans årskurs 8 elever: ”Känner du dig trygg i skolan” svarade 82 % av eleverna i Nacka kommunsgymnasieskolor ”Helt och hållet” eller ”Till stor del”. Resultatet har sedan jämförts med andra kommuner i Sverige via analysverktyget ”jämföraren” i databasen Kolada. Snitt för riket var 79 %.

<sup>4</sup> Från Skolinspektionens skolenkät 2022 för grundskolans årskurs 5 elever: ”Känner du dig trygg i skolan” svarade 87 % av eleverna i Nacka kommunsgymnasieskolor ”Helt och hållet” eller ”Till stor del”. Resultatet har sedan jämförts med andra kommuner i Sverige via analysverktyget ”jämföraren” i databasen Kolada. Snitt för riket var 84 %.

Det här innebär att det inte är möjligt att uttala sig om det finns ett mörkerantal i anmälningar eller inte för förskolan. För det skulle de olika situationerna behöva ses över enskilt juridiskt. Liknande resonemang gällande uppsåt, insikt och mognad kan även hänföras till särskolan. Visserligen finns där ingen generell ålder att ta hänsyn till men även här behöver hänsyn tas till vad den utsättande eleven egentligen har förstått med sin handling på ett mer utförligt sätt än det som görs med elever på grundskolan och gymnasieskolan. Med det sagt så behöver likväl personal på både förskola och särskola fortsatt utbildas i när och hur anmälningar om kränkningar genomförs. Detta anser även skolledarna i de olika rektorsområdena. Genomförande av det sker lokalt ute på skolorna.

Gällande grundskola noterar Verksamhetsstodet att antalet anmälningar är mer frekvent förekommande på låg- och mellanstadiet än på högstadiet. Enligt skolledarna beror det på att äldre elever är mer benägna att försöka lösa eventuella konflikter sinsemellan. Något som innebär att personal på skolan involveras mindre (än på låg- och mellanstadiet) vilket i sin tur resulterar i mindre antal anmälningar. Det här leder till slutsatsen att det förmodligen finns ett större mörkertal på högstadiet än på låg- och mellanstadiet. Skolorna är medvetna om detta och vikten av fortbildning som kontinuerligt behöver göras.

Något som också bör noteras är att övergångar mellan olika stadier är en känslig period för många elever vilket kan resultera i ett ökat antal anmälningar för årskurs 4 och årskurs 7 elever. Detsamma gäller mellan skolformen grundskola och gymnasium. Detta gäller oavsett om ett skolbyte är förknippat med stadie/skolformsövergången. Skolorna är medvetna om detta och arbetar som en viktig del i detta med att få till så goda överlämningar som möjligt i samband med stadie/skolformsövergångar.

För gymnasieskolorna är verbala kränkningar och utfrysning vanligast förekommande. Utfrysning är specifikt något som till en början är mer svårt att upptäcka för personal än en fysisk kränkning och direkta verbala kränkningar. Här är skolan ofta i behov av att eleven själv vågar öppna upp om detta och meddela skolans personal. Samtidigt vill äldre elever i högre grad än yngre elever lösa olika konfliktfyllda situationer på egen hand. Det kan därmed finnas ett mörkertal kopplat till detta på gymnasiet. Specifikt för Nacka kommuns gymnasieskolor är också att den upplevda tryggheten bland landets kommunala skolor är den högsta i hela Sverige något som torde resultera i få anmälningar om kränkningar.

Vidare framgår att de skolor som har hög andel anmälningar per elev menar att det beror på skolans goda rutiner för anmälan av kränkningar. Utbildning och

resurser som utkristalliserar sig genom att goda rutiner uppstår medför därmed en högre anmälningfrekvens. Verksamhetsstödet vill även framhålla att efterleva lagens krav kräver både utbildning och resurser. Det underlättas inte av att det saknas en generell objektiv definition av vad som utgör en kränkning. Det är en subjektiv fråga som utgår från individens egen upplevelse. Även rent bagatellartade kränkningar behöver anmälas av rektor till huvudman även om de inte leder till några åtgärder eller mycket ringa sådana från skolans sida.<sup>5</sup> Att efterleva lagens krav kräver därför både utbildning och resurser.

Det som dock ska klargöras är att ju högre anmälningfrekvens en skola har desto mindre är antagligen dess mörkertal. Denna slutsats bekräftas av den information som Verksamhetsstödet har fått in från skolorna. Vidare konstaterar många rektorsområden att det antagligen finns ett mörkertal gällande antalet anmälningar. Men det är svårt att uppskatta, främst på grund av att vad en kränkning är utgår från en subjektiv definition även om ett visst typ agerande generellt sett alltid bör anses utgöra en kränkning som t.ex. slag och sparkar. En annan anledning är att personal, särskilt när det gäller äldre elever, inte får tillgång till information om alla händelser. Här är det som i så många andra delar av skolan viktigt att personalgruppen på en skola arbetar relationsskapande med sina elever för att förebygga och förhindra kränkningar.

En annan viktig aspekt som bör synliggöras är att även om antalet anmälningar gällande kränkningar som en helhet har ökat inom Valfärd skola innebär det inte med någon automatik att huvudmannen ser det som att tryggheten och studieron i skolorna har minskat. Snarare ser det ut att innebära att det sker ett ökat systematiskt arbete ute på skolorna gällande hur personal kontinuerligt arbetar med att anmäla, utreda och vidta åtgärder avseende kränkningar. Som tidigare påpekats innebär en högre anmälningfrekvens också ett minskat mörkertal på den aktuella skolan. Vidare så visar statistiken på att det finns ett betydande antal fall som anmälts där utredningen sedan visat på att en kränkning inte förekommit.

Verksamhetsstödet ser att skillnaden i antalet anmälningar per skolor fortsatt är betydande. Det finns inget facit för vad som är en rimlig gräns mellan skolorna. Men med anledning av detta planerar Verksamhetsstödet att fortsatt ha samtal med skolledarna i samband med halvårsredovisningen av tjänsteskrivelse rörande

---

<sup>5</sup> Lagstiftaren har även noterat det potentiella hindret i att vissa elever eller föräldrar kan komma att använda regelverket kring kränkningar och trakasserier mot läraren på ett otillbörligt vis. I prop. 2005/06:38 s. 104 sägs följande om sådana situationer: "Det finns naturligtvis en risk att vissa elever och föräldrar kan utnyttja skolans skyldighet i detta avseende till att anmäla även bagatellartade meningskiljaktigheter etc. I sådana situationer får verksamheten bedöma om det finns tillräcklig anledning att ingripa. Det är inte meningen att verksamheternas resurser skall användas för att utreda upprepade påståenden som visat sig vara utan substans." Likafullt behöver dock alla upplevda kränkningar som en lärare eller annan skolpersonal får kännedom om på något sätt anmälas till rektorn som ska anmäla detta till skolans huvudman.

kränkningar. Syftet kommer då att vara att fortsatt förstå vad som ligger bakom det att vissa skolor gjort få/inga anmälningar medan andra gjort många. Erfarenheterna av att diskutera detta i samband med denna skrivelse har varit mycket goda. Verksamhetsstödet har även i samband med denna skrivelse låtit skolorna reflektera kring vilken typ av kränkningar som sker samt var kränkningar sker. Detta har mottagits positivt och utgör en viktig del i skolans systematiska arbete kopplat till trygghet, studiero och likabehandling. Verksamhetsstödet anser att de diskussioner kring sammanställningen som genomförts även har bidragit till en ökad samsyn bland skolledare och därmed skolorna men det kan självklart utvecklas än mer.

Det ska även understrykas att detta inte är något som blir ”färdigt” utan det behöver vara ständigt återkommande i det systematiska kvalitetsarbetet som finns mellan huvudmannen och skolorna. Varje rektorsområde arbetar också kontinuerligt med att utbilda personal i anmälan, utredande och åtgärdsskapande avseende kränkningar. Det hela kan sammanfattas i att fortsatta informations- och utbildningsinsatser kommer att ske centralt (mellan huvudmannen och skolorna) samt lokalt (inom rektorsområdet).

## **Ekonomiska konsekvenser**

Förskolorna och skolornas arbete med att efterleva gällande bestämmelser och praxis på området ska rymmas inom verksamheternas ordinarie finansiering. Därav medför ärendet inga ekonomiska konsekvenser. Framgent kan Valfärd skolas system för anmälningar, webbportalen, komma att behöva utvecklas vilket medför kostnader.

## **Konsekvenser för barn**

Alla barn och elever har rätt att känna sig trygga i sin förskola och skola. Det är av stor vikt att förskolor och skolor bedriver ett systematiskt arbete för att förebygga och motverka kränkningar. Likaså att anmäla, utreda och vidta åtgärder när kränkningar ändå sker. Att barn och elever känner sig trygga och mår bra i förskolan och i skolan är en viktig förutsättning för att kunna nå de fastställda målen för respektive verksamhet men också för deras framtida hälsa.

|                      |                    |
|----------------------|--------------------|
| Helena Ekwall        | Jakob Lindgren     |
| Chef Verksamhetsstöd | Utbildningsstrateg |
| Valfärd skola        | Valfärd skola      |



Postadress: Nacka kommun, 131 81 Nacka

Besöksadress: Stadshuset, Granitvägen 15

Telefon: 08-718 80 00

E-post: [info@nacka.se](mailto:info@nacka.se)

SMS: 716 60

Webb: [www.nacka.se](http://www.nacka.se)

Org. nummer: 212000-0167